

Årsmelding

04

Et trygt og robust samfunn - der alle tar ansvar

Foto: DSB

Sikrere tunneler

Bruken av
gassovner øker

Foto: Roger Spøtland

Foto: Scenix

Stortingsmelding om
"Samfunnssikkerhet og
sivil-militært samarbeid"

Innhold

Store forventninger til DSBs rolle	2
Organisasjonskart og visjon	4
Leder	5
Oversikt	6-11
God oversikt over sårbarheten	11
Forebygge	12-17
Forebygging av ulykker	17
Innblikk i DSBs arbeid i 2004	18-19
Beredskap	20-25

Langt mer enn brannslukking	25
Håndtere	26-30
Når krisesituasjonen oppstår	30
Internasjonalt arbeid	31
Stående beredskap i regi av FN	32
To store tverrsektorielle prosjekter	33
Personalpolitiske utfordringer under omstilling	34
Tall og fakta	35
Brann- og uhellsstatistikk	36-37

Store forventni

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap ble ifølge justisministeren opprettet som en direkte følge av Willochutvalgets sårbarhetsmelding. Hensikten er å skape kreativ uro i befolkningen. Målet er å få innbyggerne til ikke bare å tenke på det hverdagslige, men også på det utenkelige.

- Å ha god kunnskap og oversikt over risiko og sårbarhet i samfunnet er et viktig samfunnsoppdrag. DSB skal være en pådriver i arbeidet med å forebygge og håndtere ulykker og hendelser. Ved sin helhetlige tilnærming til sikkerhet og beredskap har DSB en unik rolle. Det har en stor bredde i sine tilsynsoppgaver og har også ansvaret for konkrete beredskapsressurser som brann og sivilforsvar. Dette gjør at DSB kan se sammenhengen mellom forebyggende arbeid og beredskap og krisehåndtering, sier en engasjert Odd Einar Dørum.

Justisministeren brenner spesielt for det to år unge direktoratet, og har ved flere anledninger gitt uttrykk for at han har store forventninger til DSBs rolle og løsning av oppgaver. Samtidig understreker han at ansvarsprinsippet må gjelde. DSB skal ikke overta fagmyndighetenes rolle, men ministeren forventer at direktoratet tar opp med fagmyndighetene både spørsmål, feil og mangler for å opprettholde en god sikkerhet.

Bygge inn robusthet og beredskap

I kjølvannet av IT-revolusjonen og en mer integrert verden både økonomisk og kulturelt blir vi stadig mer avhengig av teknologien. Samtidig forsvinner evnen og kunnskapen om å leve uten hverdagsgoder som strøm og telekommunikasjon.

- Denne utviklingen gir heldigvis ikke bare sårbarhet, men også muligheter, økt fleksilitet og robusthet. Innenfor visse områder er det imidlertid viktig å være observant og vurdere samfunnsendringene kritisk. For eksempel; Hva må vi eie for å ha kontroll? Derfor har Regjeringen nedsatt Infrastrukturutvalget som skal gjennomgå kritiske samfunnsfunksjoner som vann- og kraftforsyning og telekommunikasjon. Utvalget skal se på hva slags virkemidler som kan tas i bruk for å redusere sårbarheten og bygge inn mer robusthet og beredskap, opplyser Odd Einar Dørum.

DSBs mandat spenner over et særdeles vidt spekter; alt fra å kontrollere at vi har trygge produkter til forbrukerne, til å sikre at reaksjonsapparatet rundt store ulykker, atomkatastrofer og terrorhandlinger fungerer som det skal. Direktoratets arbeidsoppgave er også å tenke på det utenkelige, og komme med forslag til bedre beredskap når slike situasjoner oppstår.

- Rapporten etter terrorangrepet i Madrid for ett år siden viser at sambandet mellom brann og politi ikke fungerte. Dette har vi tatt fatt i også her hjemme. Regjeringens satsing på et nytt digitalt nødnett er også et eksempel på tiltak for å styrke beredskapen, påpeker Dørum. At

nger til DSBs rolle

“Tenk på det utenkelige fem minutter i uken
– så er du bedre forberedt.”

Odd Einar Dørum
Justisminister

Ble justisminister ved Bondevikregjeringens tiltredelse i oktober 2001.
Han var også justisminister i perioden 1999-2000.

Norge må kunne karakteriseres som et lite og forholdsvis oversiktlig samfunn er en stor fordel som kommer tydelig til uttrykk gjennom det han karakteriserer som selve styrken i det norske samfunnet; mange dyktige fagfolk som er gode på å samarbeide.

Å forberede seg på det utenkelige

Det er vanskelig å forberede seg på det utenkelige, men statsråden understreker at noen i samfunnet bør ha som heltidsoppgave å utvikle scenarier og tenke fritt og kreativt om framtid og risiko. Når tankene er tenkt vil det til syvende og sist bli risikovurderinger og kost/-nyttevurderinger, samt et verdimeessig spørsmål som avgjør hvor mye penger vi vil legge i å sikre oss.

Selv råder Dørum den enkelte til å verdsette og bevare en del tradisjonell kunnskap som kan hjelpe oss når det ekstraordinære skjer. Han mener vi alle må tenke gjennom hvilke alternativer vi har når strømmen går eller det blir brudd på datakommunikasjonen, og ha et lite beredskapslager som batterier, stearinlys og mat.

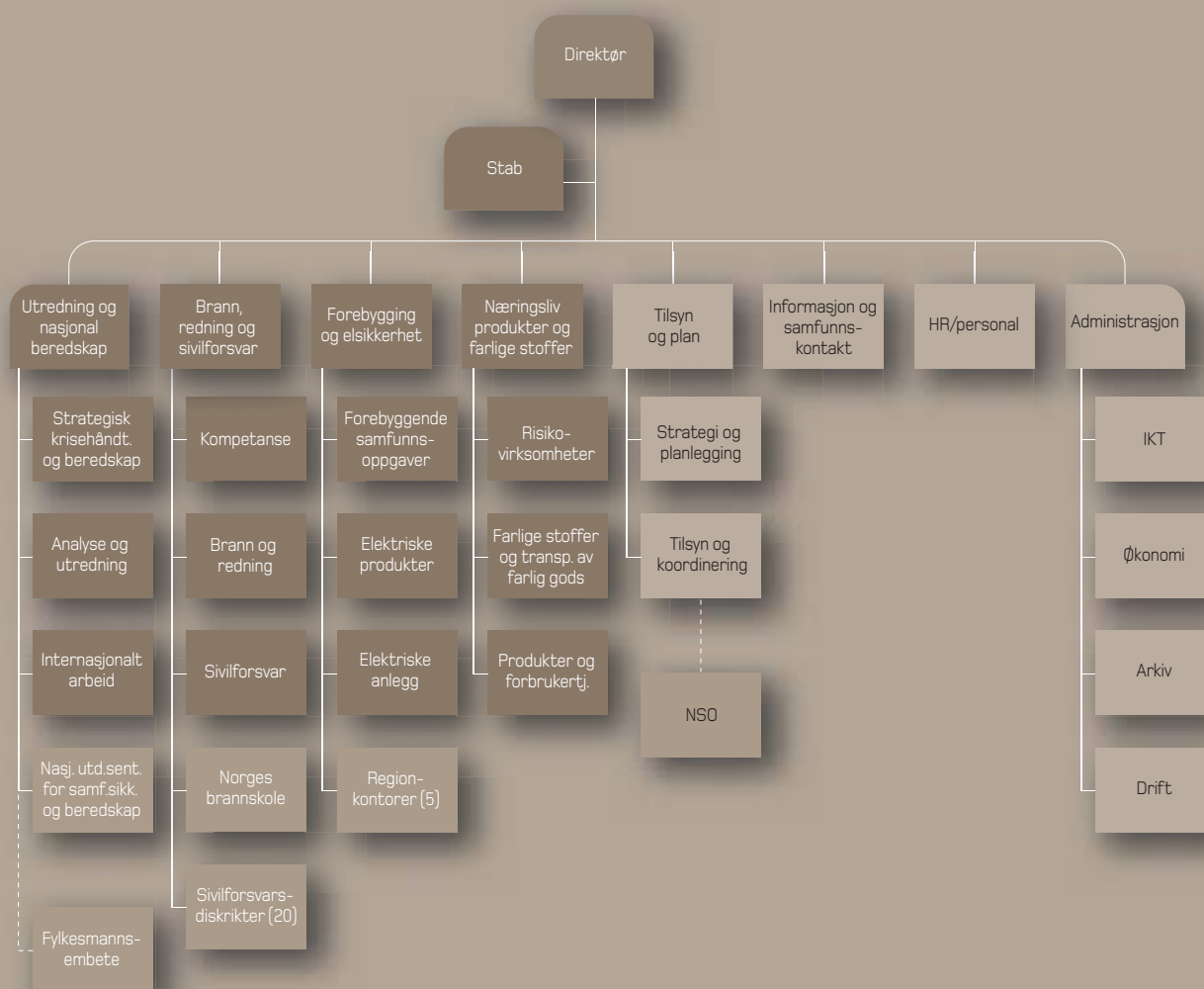
Høy faglig troverdighet

Odd Einar Dørum er fornøyd med utviklingen av DSB og den

rolle det innehar, men peker på at det fortsatt er viktige utfordringer som venter for et nylig omstilt direktorat. Det er forventninger om god effektivitet, kvalitet gjennom tverrfaglighet og synergier og god synlighet overfor brukere og publikum. DSB skal ha høy faglig troverdighet og vedlikeholde og videreutvikle kjernekompetanser knyttet til brann, produkt, el-sikkerhet, nasjonal beredskap og sivilforsvar. DSBs tydelighet skal komme frem gjennom det arbeidet de gjør der de har ansvar. Tilliten skal skapes først og fremst gjennom hverdagsoppgaver som det lokale brannvesen, men også gjennom de utenkelige scenarier som ved flomkatatrafen i Asia og driften av FN-leiren på Sumatra.

- Jeg har forventning om at DSB har kapasitet og ekspertise til å utøve en støtte- og sekretariatsrolle når det gjelder sentral krisehåndtering. Nøkkelord her er nasjonale planverk og øvelser for sentralt nivå. DSB må også ivareta og utvikle kunnskap om hvordan vi bedrer beredskapen under stadig endring. Det må være dynamikk i vårt arbeid, samtidig må vi arbeide konkret og realistisk. Stadige endringer må ikke passifisere oss, konkluderer justisministeren.

DSB er underlagt Justisdepartementet. Virksomheten har hovedkontor i Tønsberg, 20 sivilforsvarsdistrikter, fem sivilforsvarsleiere, fem skoler og fem regionkontorer for el-tilsyn - ca 670 ansatte, av disse er ca 230 ved hovedkontoret i Tønsberg.

Visjon

Et trygt og robust samfunn - der alle tar ansvar

Virksomhetsidé

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap skal ha oversikt over risiko og sårbarhet i samfunnet. Vi skal være pådriver i arbeidet med å forebygge ulykker, kriser og andre uønskede hendelser. Vi skal sørge for god beredskap og effektiv ulykkes- og krisehåndtering.

Med våkent blikk

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap skal ha oversikt over risiko og sårbarhet i samfunnet. Vi skal være pådriver i arbeidet med å forebygge ulykker, kriser og andre uønskede hendelser og vi skal sørge for god beredskap og effektiv ulykkes- og krisehåndtering.

Dette er ambisiøse målsettinger, som vi vil arbeide hardt for å oppfylle. Strategiprosessen vi gjennomførte i 2004 med bred medvirkning fra de ansatte, klargjorde målsettinger og prioriteringer for virksomheten. Strategien gir grunnlag for intern prioritering, for dialog og samarbeid med andre og utviklingen av egen organisasjon.

20. desember 2004 flyttet direktoratet inn i nye lokaler på Kaldnes i Tønsberg. Hovedkontoret er endelig samlet under ett tak, og forholdene ligger godt til rette for å holde oppmerksomheten rettet mot utfordringene knyttet til samfunnssikkerheten. Sammenslåing, omstillingsprosess og flytting har vært meget ressurskrevende. Jeg er glad for å konstatere at vi til tross for dette, har greid å holde søkelyset på våre faglige oppgaver og i all hovedsak gjort det som overordnet myndighet foreventet av oss. Jeg er også glad for at vi har beholdt viktig nøkkelkompetanse fra Oslo-miljøet. Det gjør at vi står godt rustet til å møte utfordringene fremover.

Direktoratets brede ansvarsområde innebærer utfordringer i forhold til samarbeid med mange andre myndigheter, frivillige organisasjoner og næringslivet. I 2004 har direktoratet inngått samarbeidsavtaler med mange av disse for å få en felles forståelse av ansvars- og oppgavefordeling.

En av målsettingene med DSB er ønsket om en myndighet som ser på tvers av ansvarsområder, faggrenser og vurderer samfunnssikkerheten på et overordnet nivå.

Vi har oppnådd faglige merverdier blant annet innen forebyggende samfunnssikkerhetsarbeid og videreutvikling

av samarbeidet mellom Sivilforsvaret, brannvesen og øvrige nødetater. I tillegg har DSB arbeidet med en nasjonal beredskaps- og sårbarhetsrapport. Siktemålet er å gi beslutningstakere på ulike nivå et felles utgangspunkt og forståelse for utfordringer innen samfunnssikkerhet.

Direktoratets oppgave er både å tenke det utenkelige og ha fokus rettet mot de dagligdagse hendelsene. Samtidig skal vi ivareta det forebyggende arbeidet på våre fagområder. Denne siste oppgaven er ikke minst viktig i forhold til å skape en tryggere hverdag for hver enkelt.

Omstillingen i Sivilforsvaret ble også ferdigstilt i 2004. De nye sivilforsvarsdistriktene er operative og fungerer godt. Sist så vi det ved at flere distrikter var med og etablerte mottaksapparatet for de som kom hjem etter flodbølgekatastrofen i Sørøst-Asia. Et annet eksempel er redningsinnsatsen etter Rocknes-forliset. Utvalget som har vurdert fremtidig struktur for Sivilforsvarets styrker leverte sin rapport i desember. Denne vil danne et utgangspunkt for utviklingen av et sivilforsvar tilpasset fremtidens utfordringer, og legge til rette for et sivilforsvar som er en moderne og slagkraftig forsterkningsressurs for nødetatene.

Direktoratet avventer en endelig avgjørelse for organiseringen av de lokale el-tilsyn. Det er viktig å få dette på plass, ikke minst av hensyn til flere hundre ansatte rundt om i landet.

Tønsberg, april 2005
Jon A. Lea, direktør

Fredag 23. desember.
Store deler av Sør-Norge
er fullstendig lammet på
femte døgnet på grunn av
det massive strømbryddet
etter orkanen Kjell.

Dette er bare en tenkt
situasjon.

Oversikt

Årsmelding

04

Med et våkent blikk skal DSB sette samfunnssikkerhet og beredskap på dagsorden og bidra til et trygt og robust samfunn der alle tar ansvar. Med interesse, kunnskap og årvåkenhet skal vi være veiviser på våre områder. DSB skal tenke det utenkelige og ha et bredt og koordinert grep om samfunnssikkerheten, fra samfunnskritiske funksjoner til de nære ting. Basert på fakta og kunnskap skal vi sette ting i perspektiv og analysere dagens og fremtidens risiko- og sårbarhetsbilde.

Tenke det utenkelige

Gjennom utredninger, evalueringer og rapporter av ulike risikofaktorer og uønskede hendelser, skal DSB gi faglige råd som beslutningsgrunnlag for Justisdepartementets samordningsansvar for samfunnssikkerhet og beredskap.

Beskyttelse av samfunnet (BAS 5)

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) og Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) er av Justisdepartementet gitt i oppdrag å initiere et forskningsprosjekt for å undersøke hvordan sårbarhet i IKT-systemer kan påvirke viktige nasjonale samfunnsinteresser og -funksjoner. Det er et mål for prosjektet å komme med konkrete forslag til tiltak for å redusere sårbarhet. Forslagene skal kunne danne grunnlag for myndighetenes videre arbeid med å skape et robust samfunn. Forsvarets forskningsinstitutt er gitt i oppdrag å utføre prosjektet som vil vare i om lag to år frem til høsten 2006.

DSB har fått i oppdrag å undersøke hvordan sårbarhet i IKT-systemer kan påvirke viktige nasjonale samfunnsinteresser og -funksjoner.

Nesten all oppmerksomhet på IKT-sikkerhet er rettet mot dagligdagse hendelser med høy sannsynlighet og lite skader, eksempelvis virusangrep og lokal driftsstand. Det er derfor naturlig for myndighetene å stille spørsmål om

hvilke konsekvenser ekstraordinære hendelser kan få. Dette er særlig viktig sett på bakgrunn av at vi er vitne til en akselererende bruk av IKT i nasjonale og samfunnskritiske systemer.

Sårbarhetspotensialet har med andre ord hatt en dramatisk økning de siste årene. På trusselsiden er det skjedd endringer ved at det i dag bygges opp kompetanse og kunnskap for å lamme kritisk infrastruktur gjennom dataangrep. Vi ser at slagmarken er i ferd med å utvides til også å omfatte samfunnskritiske IKT-systemer. Det er videre reist spørsmål om ikke dette er en type kapasitet som også terrororganisasjoner er i ferd med å bygge opp. Målsettingene med BAS 5 er å:

- Utvikle og anvende en metode for en risiko- og sårbarhetsanalyse på samfunnsviktige IKT-systemer
- Utvikle og anvende en metodikk for å rangere tiltak som reduserer sårbarheten
- Utvikle og anvende en metode for å rangere kritiske IKT-systemer og samfunnsfunksjoner

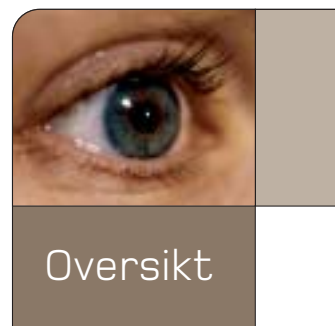
BAS 5 er et spleiselag hvor midlene kommer fra Norges forskningsråd og et oppdragsmiljø. Oppdragsmiljøet omfatter en rekke departementer og statlige etater.

Bredt og koordinerte grep om samfunnssikkerheten

Nasjonal sårbarhets- og beredskapsrapport

Nasjonal sårbarhets- og beredskapsrapport lages på oppdrag fra Justisdepartementet (JD). Formålet med rapporten er å dokumentere status for samfunnssikkerhet og beredskap innen særlige områder som grunnlag for JDs strategiutforming og prioritering av tiltak innen området samfunnssikkerhet. Rapportene skal:

- Utgjøre grunnlag for strategiutforming og

prioritering av tiltak for å forbedre samfunns-sikkerhet og beredskap

- Gi en oversikt over status for beredskapsarbeidet og bringe eksisterende kunnskap om risikofenomener på samfunnsnivå til overflaten, slik at denne kunnskapen kan brukes til å avdekke akilleshæler
- Synliggjøre kunnskapsbehov
- Peke på forbedringspotensial og gi anbefalinger om strategi og policy
- Gi relevante innspill til samfunnets planprosesser
- Bidra til JDs rapportering til Stortinget

Terrorangrep i Madrid

Etter terrorangrepet i Madrid i mars 2004, laget DSB en rapport om hvordan et lignende terrorangrep kunne blitt håndtert hvis det skjedde i Oslo-regionen. Rapporten viser at hovedstadsregionen har en god grunnberedskap. Likevel vil et terrorangrep med samme omfang som i Madrid bli en stor utfordring. DSB har avdekket en rekke forbedringspunkter som for eksempel ressurstilgang til nødetatene, samordning mellom ulike skadested, kommunikasjon mellom redningsmannskapene og informasjonsberedskap.

Fra samfunnskritiske funksjoner til de nære ting

Pålitelig kraftforsyning

Ansvar for påliteligheten i landets strømforsyning er delt mellom NVE og DSB. DSB regulerer nettene direkte gjennom tekniske forskrifter, mens NVE regulerer nettselskapene gjennom økonomiske ordninger og regelverk. Regelverkene utfyller hverandre og direktoratene har utformet en samarbeidsavtale. DSB har i tillegg et overordnet ansvar for å se til at NVE sørger for at kraftforsyningen har den nødvendige beredskap og forebygging for kriser og strømbortfall.

Etter de store strømbortfallene i Europa i 2003 intensivert DSB sitt tilsyn med nettselskapene med særlig vekt på vedlikehold av nettene. Ved revideringen av regelverket er bestemmelsene som går på vedlikehold og fornyelse av nettene skjerpet. Regelverket vil gi adgang til at deler av nettet som er utsatt for store klimatiske påkjenninger, kan bli ytterligere forsterket.

Transportmønster for farlig gods

I fjor laget DSB en rapport som viser transportmønsteret for farlig gods på veg og jernbane i Norge. Resultatene legges inn i AREALIS-databasen slik at kommunale planleggere, brannvesen og andre nød- og beredskapsorganisasjoner kan bruke dem i planlegging, og for bedre å kunne håndtere eventuelle ulykker med farlige gods. (Se statistikk s 37)

Eldar og Vanja

Alle barnehager i Norge mottok tilbud om et nytt gratis undervisningsopplegg om brannvern i fjor. Opplegget er i første rekke rettet mot de eldste barnehagebarna og er godt mottatt. Til nå har over 3 500 barnehager bestilt materiellet.

Undervisningsopplegget er utarbeidet av "Samarbeidsgruppen for brannvern i skolen", og deltakerne er Brannvernforeningen, DSB og Gjensidige NOR. Den gode responsen viser at behovet og interessen for forebyggende tiltak for denne gruppa er stort. Det var en utfordring å finne en utforming og presentasjonsform tilpasset målgruppen. Derfor er det samarbeidet nært med barnehagepersonell for å finne fram til hånddukkefigurene Eldar og Vanja.

Risiko- og sårbarhetsanalyser

Samfunnssikkerhet

Arbeidet med Arealis Samfunnssikkerhet er startet opp igjen i 2004. Det har vært arbeidet med vår policy og utvikling av spesifikasjoner for

Hånddukkefigurene Eldar og Vanja ble en suksess hos barnehagene i fjor. De er en del av et gratis undervisningsopplegg om brannvern.

GIS-datasett under Arealis' hovedtema Samfunnssikkerhet. Faglig og økonomisk støttet DSB flere utviklingsprosjekter innen dette området i 2004. Arealisarbeidet er i ferd med å flyttes over i det mer omfattende samarbeidet "Norge Digitalt" hvor DSB har intensjon om å bli medlem.

DSB har også utarbeidet en eksempelsamling som viser ulike måter å håndtere forebyggende samfunnssikkerhetsarbeid i kommunene på.

Samfunnsplanlegging

Kommunal planlegging og arealplanlegging er viktige virkemidler for å identifisere forhold som lokalt og regionalt innebærer risiko og sårbarhet, slik som flom, ras og skred. Forslag til plandel i ny Plan- og bygningslov ligger fortsatt til politisk behandling i Miljøverndepartementet, men det er kommet endringer i loven på delen som omhandler Klage og innsigelse. DSB startet i 2004 opp arbeidet med å utvikle nytt veiledningsmaterieell innrettet på den nye Plan- og bygningsloven som stiller krav til ivaretagelse av samfunnssikkerhet og utarbeidelse av risiko- og sårbarhetsanalyser i forbindelse med kommunens arealplanlegging.

Kommuner og beredskap

Kommuneundersøkelsen gjennomføres årlig,

og i 2004 ble det satt søkelys på organisering, kompetanse og samordning. Resultatene viser at mange kommuner har beredskapsplaner, men bare 37 prosent av alle kommuner i landet tilfredsstiller både DSBs kriterier og andre myndigheters skriftlige lovpålagte beredskapsplaner.

DSB skal se nærmere på interkommunalt samarbeid innen samfunnssikkerhet og beredskap, og dette må sees i sammenheng med utvikling av en helhetlig strategi overfor kommunene.

Tunnelsikkerhet

DSB og Vegdirektoratet har etablert et kontaktutvalg for tunnelsikkerhet som blant annet skal arbeide med policy spørsmål, regelverksutvikling og forskning og utvikling. Direktoratene har videre nedsatt en gruppe som skal utarbeide forslag til felles implementering av EUs tunneldirektiv i norsk regelverk.

DSB er representert i en arbeidsgruppe i den internasjonale vegmyndighetsorganisasjonen (PIARC) som skal utarbeide forslag til veiledning for adferd i tunneler. Inkludert i dette arbeidet er veiledninger for hvordan innsatsmannskaper kan opptre sikkert under redningsarbeid. (Se statistikk på s 37)

DSB og Vegdirektoratet har etablert et kontaktutvalg for tunnelsikkerhet.

Foto: DSB

God oversikt over sårbarheten

Kunnskap om risiko og sårbarhet i den enkelte kommune er helt grunnleggende i arbeidet med å bygge opp en god beredskap. Fylkesberedskapssjefen i Telemark ser det derfor som en av sine viktigste oppgaver å være pådriver i kommunenes arbeid med å få frem denne oversikten, og å fastsette gode rutiner.

- Vår viktigste oppgave er å forebygge uønskede hendelser i fylket og samtidig sørge for at kommunene kan håndtere de situasjoner som likevel måtte oppstå. I arbeidet med å bygge opp denne beredskapen er god oversikt over sårbarheten og risikosituasjonen i den enkelte kommune en nødvendighet. Kommunene må selv inneha denne kunnskapen, understreker fylkesberedskapssjefen i Telemark, Elisabeth Danielsen.

Innøvd på forhånd

- Den dagen noe skjer er det viktig å vite hva man skal gjøre der og da, og dette må være innøvd på forhånd. Fylkesberedskapssjefen skal hjelpe til med å kartlegge sårbarheten og risikosituasjonen i kommunene, og gi en kvalitetsheving innen rutiner og prosedyrer. For at vi skal kunne lykkes er det imidlertid avgjørende at vi møtes og arbeider ut fra den enkelte kommunes eget ståsted, fastslår hun.

Som fylkesberedskapssjef er Danielsen ansvarlig for gjennomføringen av tilsyn og øvelser og har regelmessig kontakt med kommunenes ledelse og beredskapskoordinatorer. I denne sammenheng finner hun de enkelte veiledningene utarbeidet av DSBs som et uvurderlig redskap, og spesielt veiledningen "systematisk oversikt" er mye benyttet som mal for kommunene i Telemark.

Hevet beredskapsnivå

- Det er ikke til å underslå at kommunene har et bredt spekter av oppgaver og at mange er presset på økonomi. Derfor er det bra at veiledningene er praktiske og inneholder konkrete eksempler, påpeker fylkesberedskapssjefen.

Danielsen mener beredskapsnivået i kommunene generelt er hevet betraktelig de siste årene.

Imidlertid er informasjonsbiten ikke alltid like godt ivaretatt, og en forbedring på dette området vil være en viktig utfordring både for DSB og fylkesberedskapssjefen i tiden fremover.

- I en krisesituasjon er det mange grupper som skal informeres og man er avhengig av et robust informasjonsapparat. Målet må være at kommunen klarer å takle informasjonsrollen uansett hva slags krise som har oppstått, fastslår hun.

Oversikt

Foto: Privat

Elisabeth Danielsen
Fylkesberedskapssjef hos
Fylkesmannen i Telemark

Fylkesmannen

Fylkesmannen har et koordinerende ansvar for samfunnsberedskapen i fylket, både i fred og i krig. Fylkesmannen skal føre tilsyn med og gi råd og veilede i aktuelle beredskapsspørsmål. Fylkesmannen har et spesielt ansvar for den regionale atomulykkesberedskapen.

Fylkesberedskapsrådet og atomberedskapsutvalget er fylkesmannens viktigste samordningsorgan, både i arbeidet med kriseforebygging og under krisehåndtering. Bistand til kommunene gjennom veiledning, kurs, øvelser og tilsyn står sentralt i fylkesmannens beredskapsarbeid.

Det ble en rolig trening på vakt i Bergen brannvesen. Storbrannen i restauranten på Bryggen den kvelden ble det ingenting av, fordi brannfellen ble oppdaget ved en rutinekontroll dagen før.

Forebygge

Årsmelding

40

Direktoratet skal være en pådriver og koordinator i forebyggende arbeid for å redusere risiko for tap av liv og skade på helse, miljø og materielle verdier. Vi skal arbeide for at alle tar ansvar, både det offentlige, næringslivet og hver enkelt – for å sikre et trygt og robust samfunn.

Pådriver og koordinator i forebyggende arbeid

Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap er koordinerende myndighet for alt myndighetsarbeid i forhold til Storulykeforskriften (forskrift om tiltak for å avverge og begrense skadevirkningene av storulykker i virksomheter der farlige kjemikalier forekommer). Forskriften har som formål å forebygge storulykker der farlige kjemikalier inngår. Den skal også begrense de følger storulykker kan få for mennesker, miljø og materielle verdier. Beskyttelse skal sikres på en enhetlig og effektiv måte. Storulykeforskriften implementerer EUs rådsdirektiv 96/82/EC (Seveso II-direktivet) i Norge.

Tilsyn

Tilsyn er ett av direktoratets tydeligste virkemidler for å forebygge og redusere risiko for tap av liv og skade på helse, miljø og materielle verdier, og gjennomføres innenfor alle de områder hvor DSB har forvaltningsansvar. Tilsynene skal bidra til økt satsing på forebyggende arbeid, kunnskapsformidling og sikring av produkter og tjenester i markedet. Tilsynsvirksomheten er risikobasert. Den gjennomføres enten som systemrevisjoner, eller som verifikasjoner. I 2004 ble det gjennomført i underkant av 1 200 tilsyn og tilsynsrelaterte aktiviteter innenfor følgende områder:

- Virksomheter som kommer inn under storulykesforskriften
- Andre virksomheter der konsekvensene av en hendelse kan bli store (elbransjen, elforsyning, sykehus, virksomheter som håndterer brannfarlige, eksplosjonsfarlige og trykksatte stoffer, maritime elektriske anlegg)
- Brannvesen

DSB fører i tillegg tilsyn med departementenes systematiske arbeid med samfunnsikkerhet og beredskap på vegne av JD.

Sentrale tema for HMS-tilsynene:

- God styring av arbeid som har betydning for HMS
- Klare ansvarsforhold i virksomhetene
- Virksomhetenes bruk av egne erfaringer i systematisk HMS-arbeid
- Sikkerhets- og beredskapsmessige utfordringer for organisasjoner i endring
- Vedlikehold av anlegg og innretninger

En utfyllende rapport som beskriver resultatene fra DSBs samlede tilsynsaktiviteter blir å finne på våre nettsider www.dsb.no

El-området

På el-området ble det gjennomført ca 700 tilsyn i 2004. Tilsynet omfatter i hovedsak energiverk, industri med høyspenningsanlegg, div. maritime anlegg og helseforetak. Ved landanleggene (energiverk og industri) skyldes avvikene i hovedsak mangelfulle internkontrollrutiner, spesielt med hensyn til systematisk vedlikehold og kontroll. Det er fortsatt avvik med hensyn til linjerydding spesielt på lavspenningslinjer. (Se statistikk s 37)

Helseforetakene og større private klinikker har flest avvik på bruk av elektromedisinsk utstyr, samt pålitelig strømforsyning.

Forebygge

Helseforetakene og større private klinikker har flest avvik på bruk og vedlikehold av elektro-medisinsk utstyr samt pålitelig strømforsyning. De regionale helseforetak har ansvaret for livsoppretholdende elektromedisinsk utstyr for hjemmebehandling, men flere foretak mangler forebyggende vedlikehold og oppfølging av sikkerheten av elektriske installasjoner hos pasienten. (Se statistikk på s 37)

Brann

Det ble gjennomført tilsyn med 40 kommuner og 11 alarmsentraler (110-sentraler), samt brannvesenet på Svalbard. Samlet gjennomførte DSB tilsyn med brannvesen i kommuner med nesten 1,5 millioner innbyggere, inkludert Oslo, Bergen og Trondheim. Tilsynene la vekt på brannvesenets evne til å gjennomføre lovpålagte forebyggende brannvernoppgaver, evne til å håndtere kriser og oppfølging av avvik og anmerkninger fra forrige tilsyn. Det er fortsatt et stort forbedringspotensial på brannsidene i en del kommuner. Etter nærmere undersøkelser fikk åtte kommuner varsel om tvangsmulkt på grunn av manglende oppfølging av pålegg. Arbeidet med å sørge for god brannsikring av boliger for pleie- og omsorgstregende fortsetter.

Bruk av gass

Bruk av gass i Norge øker stadig. Økningen skyldes vesentlig bedret tilgang av gass i det norske markedet, og at gass benyttes i stedet for fyringsolje eller som supplement til elektrisk kraft. For å opprettholde et høyt sikkerhetsnivå ved bruk av gass, ferdigstilte DSB i 2004 et sett med forskrifter og temaveiledninger. Regelverket beskriver forventet sikkerhetsnivå, samtidig som det er fleksibelt og dynamisk for å unngå at det blir til hinder for ny teknologi og utvikling på gassområdet. Gjennom tilsyn med gassanlegg, distribusjonsanlegg med videre ser DSB til at sikkerheten tilfredsstillende regelverkets krav.

Redusere risiko for tap av liv, og for skade på helse, miljø og materielle verdier

Transport av farlig gods

Ny revidert forskrift om transport av farlig gods på veg og jernbane trådte i kraft 1. januar 2005. Den største endringen fra tidligere forskrift er bestemmelser om sikring av transportere for å forebygge at farlig gods benyttes til kriminelle handlinger. Farlig gods er en fellesbetegnelse på kjemikalier, stoffer, blandinger, produkter, artikler og gjenstander, som har slike egenskaper at de representerer en fare for mennesker, miljø og materielle verdier ved et akutt uhell. DSB er fagansvarlig myndighet på området.

Rapex

Rapex (rapid alert exchange of information) er et system i EU for informasjon om potensielt farlige og farlige produkter mellom EU og EFTA-landenes produktmyndigheter. Det norske markedet skal undersøkes med tanke på forekomst av farlige produkter. Dersom farlige produkter finnes, skal det gjennomføres tiltak for å redusere risikoen ved produktene. Produsenter, importører og detaljister plikter å vurdere produktene med tanke på risiko, utbedre dem og/eller ta produktene ut av markedet.

Markedskontroll

EØS-avtalen forplikter Norge til å sikre fri flyt av varer og tjenester, og markedskontroll er ett virkemiddel som brukes til å eliminere forekomsten av farlige produkter. Det er opp til produsent, importør og detaljist å sikre at kravene i det felles europeiske regelverk oppfylles. CE-merket skal være et bevis på dette. Forbrukernes oppfatning og forståelse for farlige produkter er ofte mangelfull. Resultatet er økt skadepotensial og et skadebilde som er verre enn det burde være.

Bruk av gass øker jevnt og trutt.

Resultatet av fjorårets markedskontroll med elektriske produkter, gassapparater, levende lys, tekstilers brennbarhet og refleksvester, viser at vi har en jobb å gjøre når det gjelder produsenters og importørers kunnskap om hvilke plikter de har ved innførsel og omsetning av produkter.

Arbeide for at alle tar ansvar

Halvering av boligbranner i julen

Aksjon boligbrann er en landsomfattende aksjon som har medvirket til betydelig færre boligbranner og omkomne i julehøytiden de to siste årene. I julen 2002 var det 102 boligbranner og syv som omkom, mens det i 2004 kun var 50 boligbranner og en som omkom. Aksjonen ble innledet med røykvarslerdagen 1. desember. Da ble alle oppfordret til å sjekke røykvarsleren og bytte batteri. I perioden 7.-9. desember oppsøkte kommunale brannvesen og lokale eltilsyn cirka 30 000 boliger i hele landet med tilbud om informasjon og kontroll av brannsikkerhet.

Eksplisiver

All håndtering av eksplosiver er underlagt streng regulering og kontroll i Norge. Likevel er det behov for et målrettet innsats for å heve sikkerhetsnivået. Tiltak som benyttes er tilsyn, kombinert med holdningsskapende arbeid og kompetanseheving. Etter tyverier fra eksplosivlager, gikk DSB gjennom regelverket knyttet til oppbevaring av eksplosiver, samt det sikringsnivå forvaltningspraksis legger opp til.

DSB gjennomførte også et intensivt tilsyn med eksplosivlager over hele landet for å få oversikt over innbruddsikkerheten. Dette resulterte i strengere krav til sikring av eksplosivlager. Direktoratet har også innført strengere reaksjonsmidler når oppbevaringsbestemmelsene brytes.

For å få fjernet såkalte eierløst sprengstoff, har direktoratet samarbeidet med politiet om deres våpenamnesti, som også omfattet eksplosive varer. (Se statistikk på s 37)

Fyrverkeri

For ytterligere å sikre kvaliteten på fyrverkeriproduktene, ble det fra 1. mars 2004 innført en ny godkjenningsordning. Ordningen innebærer at produktene testes etter en bestemt standard hos et uavhengig tredjepartsorgan, før de godkjennes. Myndigheten til å typegodkjenne fyrverkeriartikler er delegert til Sintef Norges branntekniske laboratorium as. Personskader som følge av uhell ved bruk av fyrverkeri har økt de siste årene, og DSB arbeider med ulike forslag til tiltak for å snu utviklingen. (Se statistikk på s 37)

Regelverksutvikling

En vesentlig og viktig del av DSBs oppgaver er å trekke opp retningslinjer og rammer for krav til utøvelse av virksomhet på mange ulike områder. Det ble i 2004 gjennomført et omfattende og tidkrevende arbeid, både internt i DSB og i nært samarbeid med andre myndigheter og instanser.

DSB arbeider for å redusere antallet personskader ved bruk av fyrverkeri.

Forebygging av ulykker

Produksjon og transport av naturgass er en virksomhet som krever høy fokus på sikkerhet. For Gasnor, Norges største aktør på området, er grundig opplæring og kvalitet i alle ledd helt avgjørende for forebygging av ulykker.

Transport og distribusjon av gass skaper en helt spesiell sikkerhetssituasjon. Gasnor har anlegg og ansatte spredt over et stort geografisk område, og transportører som distribuerer gass både sjøveien og langs landeveien.

Kvalitet i hvert eneste ledd

- Vårt mannskap og våre sjåførere må få god opplæring, og vi må ha kvalitet i hvert eneste ledd i distribusjonskjeden helt frem til sluttbruker, påpeker Wenche Teigland som er produksjons- og driftssjef i Gasnor AS.

Produksjons- og distribusjonsselskapet opererer i en forholdsvis ung bransje og har brukt tid på å bygge opp den infrastrukturen de har i dag. Sikkerhetsmessig har de ikke bare ansvaret for egne ansatte, men også for omgivelser som berøres av virksomheten. Derfor er selskapet avhengig av et godt og systematisk samarbeid med de lokale industrivern og brannvesen.

- Samarbeid og opplæring av de lokale aktørene er viktig i forebyggingen av en uventet hendelse. Flere steder har vi kjørt felles øvelser med de lokale industrivern, og vi forsøker å jobbe systematisk med de lokale brannvesen slik at de får bedre kunnskap om hvordan de skal forholde seg til det faktum at de har et gassanlegg i sitt område, forteller Teigland.

Vi har lov til å trene selv

Gasnor har delt sikkerhetsarbeidet inn i tre hovedgrupper: den teknisk innebygde sikkerheten i anleggene, sikkerhet rundt det operasjonelle som håndtering, prosedyrer og vedlikehold, samt beredskap og samarbeid med andre aktører.

- Vi har opplevd DSB som veldig aktiv i den pionertiden vi har vært gjennom for å få det rette sikkerhetsnivået og rutiner på plass. Men det er lov å tenke selv. Ansvaret for at sikkerheten er på et godt nivå må hvile på operatøren. Det er viktig at vi er oss dette ansvaret bevisst og ikke

venter at DSB gjør det for oss, understreker Teigland. Hun ser derfor for seg at DSBs oppgave etter hvert i større grad vil dreie seg om tilsynsrollen.

Forebygge

Foto: Privat

Wenche Teigland
Produksjons- og driftssjef
i Gasnor AS.

Gasnor AS

Gasnor AS, som har hovedkontor på Karmøy i Rogaland, eier og drifter produksjonsanlegg for flytende og komprimert naturgass på Kollsnes og Karmøy, og disponerer ett tankskip, sju trailere/tankvogner for transport av flytende naturgass samt 13 trailere for levering av CNG.

Selskapet leverer naturgass i forskjellige former til en rekke industri- og bedriftskunder samt et økende antall boligkunder. LNG distribueres fra Sunndalsøra i nord til Skien og Porsgrunn i sør med skip og trailere. Videre leveres naturgass som drivstoff (CNG) til busser og andre kjøretøy og til skip (LNG). Selskapet har bygget fyllestasjoner for kjøretøy i Bergen og Haugesund, og leverer naturgass til rundt 150 biler og busser.

Gasnor representerer et ledende norsk fagmiljø på distribusjon og bruk av naturgass, og har også flerfaglig kompetanse innen energi- bruk og miljø generelt. Selskapet tilbyr sine kunder teknisk assistanse, rådgivning, veiledning og opplæring.

Barnevogner måtte utbedres før salg

DSB påla produsenten å utbedre farlige egenskaper ved en barnevogn. Slik vognen var konstruert, kunne barn bli fastklemt mellom styre og understell. Produsenten ble omgående pålagt å informere brukere som allerede hadde kjøpt barnevognen om mangelen. (5.2.04)

sikkerhets- og beredskapsprisen for 2003. Utdelingen av prisen ble foretatt under åpningen av Brannvernkonferansen 2004, etter at landets fylkesmenn hadde nominert én kommune hver som kunne framstå som foregangs-kommune i samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid innen eget fylke. (10.5.04)

hvorfor de i 2003 ikke hadde lagt tilsyn med særskilte forhold til hvordan gjennomføring

Sårbar nødstrømsfor

En kartlegging DSB gjorde ved norske sykehus viste situasjon. Nødstrømsfor utstrekning sammenvev strømforsyningen, slik a ordinær strømforsyning nødstrømsforsyningen.

Ny storulykkesfors

Utkast til forskrift om t begrense konsekvensen somheter der farlige kje (storulykkesforskriften) juni. Målet er ny forskrif (22.6.04)

DSB bistod FN i Sudan

DSB "Norwegian UNDAC Support" dro 24. februar til Sudan for å bistå FNs arbeid i landet. En IKT-ekspert inngikk i et internasjonalt team fra sekslandssamarbeidet "International Humanitarian Partnership" (IHP), hvor DSB representerer Norge. Teamet skal støtte FNs koordinerings og vurderingsarbeid i Sudan i forbindelse med den nye politiske og humanitære utviklingen i landet. (25.2.04)

**Ny publikasjon
- Temaveiledning om gassanlegg**

Forskrift om brannfarlig eller trykksatt stoff trådte i kraft 1. mars 2004. DSB har utarbeidet en temaveiledning om gassanlegg til denne forskriften. Veiledningen gjelder for alle typer gassanlegg for brannfarlig gass, og omfatter plassering, montering, bruk (drift), vedlikehold og kontroll. (10.5.04)

Ny bok om samfunnssikkerhet

Boka "Samfunnssikkerhet", som ble lansert 22. mars, handler om hvordan vi kan planlegge for å hindre ulykker, skader og tap i samfunnet. Ambisjonen med boka er å presentere og diskutere en systematisk tilnærming til planlegging og beslutningstaking. DSB var en av initiativtakerne til dette bokprosjektet og har bidratt med faglige innspill. (5.4.04)

Norske brannfolk til Kabul

1. juni stilte Norge åtte personer til brann- og havaritjenesten på Kabuls internasjonale flyplass. Med unntak av noen militært ansatte tjenestemenn var personellet i hovedsak rekruttert fra brann og -redningsetatene i Bergen og Oslo. (7.6.04)

Forbud mot bodyra

DSB nedla midlertidig forbud mot rafting i Saltstraumen. Dette var bekymret for deltakerne arrangørene om dokumentasjonen er forsvarlig

63 kommuner ble varslet om tvangsmulkt for manglende branntilsyn

DSB varslet 63 kommuner om pålegg og tvangsmulker for manglende tilsyn av bygninger og områder hvor brann kunne medføre tap av mange liv (særskilte brannobjekter). Innen 15. september måtte kommunene redgjøre for

Triplex 2004 med deltakelse

Koordinering og samspill i felt, sivil-militært samarbeid og utprøving av en ny telteir i beredskap for katastrofesituasjoner var sentralt da DSB

Samfunnssikkerhets- og beredskapspris til Tromsø kommune

DSB tildelte Tromsø kommune Samfunns-

Nytt hovedkon

Byggestart i november 2003

Somme

Byggefoto: Weggen Bildesjikk

<p>er gjennomført lovpå- te brannobjekter og en ville bli 2004. (15.6.04)</p>	<p>5.-10. september hadde koordineringsansvaret for den internasjonale katastrofeøvelsen Triplex 2004. Øvelsen samlet 250 deltakere fra 20 land og 25 internasjonale og nasjonale organisasjoner. (13.9.04)</p>	<p>vesen. Det legges opp til en prosess med sikte på å ferdigstille et landsdekkende nett i løpet av 2009. (5.11.04)</p>
<p>orsyning på sykehus nde av sårbarheten e en bekymringsfull rsyningen er i stor d med den ordinære t eventuelle feil i også vil kunne ramme (21.6.04)</p>	<p>Over 140 000 besøkende på Brannvernuka Over 220 brannstasjoner åpnet dørene for publikum da den årlige Brannvernuka startet. Informasjons- kampanjen hadde som mål å inspirere barn og voksne til å sjekke brannsikkerheten hjemme. (17.9.04)</p> 	<p>Hendelser med oljefylte elektriske ovner Høsten 2004 ble det en del oppmerksomhet rundt sikkerheten ved oljefylte elektriske ovner. DSB ønsket å følge opp alle meldinger om hen- delsler med ovnene. For å få en total oversikt over type av feil og risiko, ble det ønsket kon- takt med brukerne som hadde opplevd brann- tilløp med ovnene. (19.11.04)</p>
<p>krift ut på høring iltak for å forebygge og e av storulykker i virk- emikalier forekommer ble sendt ut på høring i t fra 1. juli 2005.</p>	<p>DSB anbefaler 112 som eneste nødnummer I en høringsuttalelse til Justisdepartementet om forenkling og effektivisering av nødmelde- tjenesten, anbefalte DSB at 112 bør innføres som eneste nødnummer i Norge. DSB ønsket også en felles tje- neste for de tre nødnettenes og en reduksjon i antallet sentraller. (6.10.04)</p> 	<p>Bruk av IP-telefon til nødansrop Bruk av telefon over Internett til nødansrop sik- rer ikke at opplysninger om hvor samtalen kommer fra kan etterspores. (23.11.04)</p>
<p>fting orbud mot såkalt body- Direktoratet var es sikkerhet og ba entasjon på at (27.7.04)</p>	<p>Regjeringen foreslo utbygging av digitalt nødnett Regjeringen fremmet 5. november en tilleggs- proposisjon til Stortinget om utbygging av et første utbyggingsområde av et felles digitalt radiosamband for brannvesen, politi og helse-</p>	<p>Universitetsstudium i kritisk infrastruktur NUSB gjennomfører i samarbeid med Universitetet i Stavanger (UiS) et universitets- studium i kritisk infrastruktur. Faget skal være en modul i det toårige masterstudiet i sam- funnssikkerhet ved UiS. (13.12.04)</p> <p>Les mer om disse og andre nyheter på Internett: www.dsb.no</p>
<p>red internasjonal</p> 		

tor i Tønsberg

er 2004

Innflytting i desember 2004

Foto: Folio

For hvert angrep har vi oppnådd bedre og bedre resultat. Heldigvis for Lars var det kjemiske angrepet bare en øvelse, igjen.

Beredskap

For å øke krisehåndteringsevnen, nasjonalt og lokalt, arbeider DSB systematisk med å forbedre de offentlige myndigheters evne til å mestre større hendelser og kriser. I samarbeid med andre tenker vi på hva som kan skje, lager beredskapsplaner og gir opplæring. Alt dette for å sette hver enkelt i stand til å ta sitt ansvar best mulig.

Forbedre myndighetenes evne til å mestre større hendelser og kriser

Triplex

En internasjonal og operativ beredskapsøvelse i regi av International Humanitarian Partnership (IHP) og FNs kontor for internasjonale hjelpeoperasjoner (OCHA) der DSB hadde koordineringsansvaret. Scenariet var en flomkatastrofe i en stat med stor indre uro. Øvelsen skjedde i Mjøs-regionen og involverte ca 500 personer. Fra norsk side deltok blant andre Sivilforsvaret, Heimevernet, Flyktningehjelpen, Røde Kors, Norske Redningshunder og flere kommuner. Tilbakemeldingene viser at alle deltakernasjoner var svært fornøyde.

Triplex var en internasjonal øvelse som ble gjennomført i Mjøs-regionen i 2004 og som involverte ca 500 personer.

Sivil nasjonal øvelse (SNØ)

DSB ønsker å utvikle SNØ til en årlig sentral øvelse og har i 2004 samarbeidet med Forsvarets forskningsinstitutt, Politidirektoratet og Nasjonalt utdanningscenter for samfunnsikkerhet og beredskap (NUSB) for å utvikle konseptet. Øvelsene vil bli knyttet opp mot aktuell trusselsituasjon og forskning.

Crises Management Exercises (CMX)

CMX er en årlig NATO-øvelse ledet av NATOs hovedkontor. NATO øver primært egen evne til strategisk krisehåndtering, blant annet ABC-beredskap. Målgruppen for øvelsen er

departementene. DSBs rolle er nasjonal tilrettelegging og å fungere som kontaktledd mot NATO.

Den siste CMX-øvelsen, som ble holdt i månedsskiftet januar/februar i 2005, ble gjennomført sammen med en **sivil nasjonal øvelse (SNØ)**. SNØ satte søkelyset på biologiske og kjemiske problemstillinger med deltakere fra Utenriksdepartementet, Justisdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Forsvarsdepartementet og Statsministerens kontor.

Barents Rescue

Dette vil være den hittil største redningsøvelsen under sivil ledelse i Norge. Det vises til nærmere omtale på side 31.

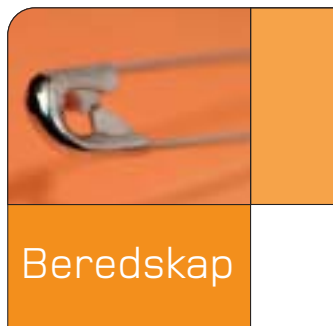
I samarbeid med andre – tenke på hva som kan skje, lage beredskapsplaner og gi opplæring

Samarbeidsavtaler

DSB bruker avtaler som virkemiddel for å utvikle samarbeidet med andre etater og frivillige organisasjoner. Det er blant annet gjort avtaler med Universitetet i Stavanger, Nasjonal Sikkerhetsmyndighet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norges branntekniske laboratorium og Norges Lotteforbund. Det er også gjort avtale med Avinor om at opplæring av redningspersonell på norske flyplasser skal skje ved Norges brannskole fra 2006.

Skoler og opplæringsvirksomhet

Direktoratet driver en omfattende skole- og opplæringsvirksomhet. DSB har det faglige og administrative ansvaret for Norges brannskole i Tjeldsund, og Sivilforsvarets tre beredskaps- og kompetansesentre, på Jæren, Starum og i Trondheim. Direktoratet har også det faglige og administrative ansvaret for Nasjonalt utdanningscenter for samfunnsikkerhet og beredskap (NUSB) i Heggedal.

Norges brannskole er nasjonal utdanningsinstitusjon for kommunalt brann- og feierpersonell. Skolen gjennomfører grunnkurs i grunnleggende yrkesutdanning for brannkonstabler. Søkere til grunnkurs bør ha minimum to års systematisk teoretisk og praktisk opplæring fra eget brannvesen. Skolen tilbyr også desentralisert opplæring til deltidsbrannvernpersonell.

Opplæring av feiere skjer etter godkjent læreplan for opplæring i bedriftsfeierfaget, og elevene kan gå opp til svenneprøve. Søkerne må ha grunnkurs tekniske byggfag eller tilsvarende. Brannskolen tilbyr også en variert lederutdanning for brannpersonell i Norge. I 2004 fikk 2 536 personer opplæring ved Norges brannskole.

Avinor AS har i 2004 inngått en avtale med Norges brannskole i Tjeldsund om opplæring av ansatte innen brann- og redningstjeneste på flyplassene. Høy kompetanse, utstyr og anlegg blir stilt til disposisjon for opplæring av Avinors ansatte. Avtalen gjelder for åtte år.

Avinor AS inngikk i 2004 en avtale med Norges brannskole i Tjeldsund om opplæring av ansatte innen brann- og redningstjeneste på flyplassene. Her skriver direktør Jon A. Lea i DSB og administrerende direktør Randi Flesland i Avinor under avtalen.

Avinor flytter opplæringen innen brann- og redningstjeneste for sine ansatte fra Trandum til Tjeldsund. Ved å legge opplæringen på samme sted sikrer man at personell som skal arbeide sammen på skadestedet har samme opplæring.

Sivilforsvaret har tre beredskaps- og kompe-

tansesentre som er ansvarlige for all opplæring av mannskap, befall og instruktører til Sivilforsvaret. De gir også opplæring til fast ansatte i virksomheten. Sivilforsvarets kompetansesentra har en omfattende kursportefølje rettet mot beredskapsetatene, frivillige hjelpeorganisasjoner, privat næringsliv og offentlige etater.

Tilbud til grupper utenfor Sivilforsvaret er både kortere og lengre kurs innen operativ samhandling for ledere, helse, miljø og sikkerhet, brannvern og røykdykking, førstehjelp, risiko-kartlegging, beredskapsplanlegging mv. Instruktørene har bred og variert praksis fra mange beredskapsfagfelt, og utgjør en unik kompetanse på tvers av tradisjonelle grenser mellom etater og organisasjoner. Kursene blir gjennomført i samarbeid med ledende organisasjoner innen beredskap. Ett eksempel er samarbeidet mellom Oppland sivilforsvarsdistrikt og Høgskolen i Buskerud om gjennomføring av videreutdanningen "Helserettet arbeid ved katastrofer og krig".

Nasjonalt utdanningscenter for samfunnsikkerhet og beredskap (NUSB)

Sentralskolen for sivilt beredskap fikk nytt navn i 2004, og heter nå Nasjonalt utdanningscenter for samfunnsikkerhet og beredskap.

Et overordnet mål for utdanningscenteret er å formidle kompetanse om samfunnsikkerhet og beredskap til sivilt og militært personell på sentralt, regionalt og lokalt nivå. Skolen er tillagt nye oppgaver, bl.a. tilbyr den bistand til fylkesmenn og kommuner ved regionale og lokale øvelser.

Satsingen fremover vil blant annet være å videreutvikle kurstilbudet i samarbeid med høyskoler, universitet og Forsvaret. I løpet av fjoråret hadde NUSB 700 kursdeltakere.

Sette hver enkelt i stand til å ivareta sitt ansvar

Øvelser

Norsk kriseberedskap bygger på at den virksomhet som har ansvaret for en sektor også er ansvarlig for egne beredskapsforberedelser og krisehåndtering. DSB skal spille andre gode – vi gjennomfører derfor øvelser med departementer og andre statlige, regionale og lokale myndigheter i tillegg til næringslivet.

Foto: Bård Ek

arrangere øvelser sammen med fylkesmennene og kommunene. I 2004 gjorde DSB dette overfor kommunene: Røros, Bodø, Ålesund, Flora, Oslo, Værøy, Røst. For eksempel ble Røros valgt ut på grunn av problemstillinger med brannfare og fredede bygninger. Bodø ble valgt på grunn av dødsulykke med barn og lekeapparat.

Scenariene legger vekt på ulike hendelser som får store konsekvenser for innbyggerne. Hendelsene krever krisehåndtering av kommuneledelsen og evner til krisekommunikasjon.

Samhandlingsøvelser mellom bedrift og kommune

I disse øvelsene legger vi vekt på hendelser på/i bedriften som vil ha store konsekvenser for innbyggerne i kommunen. Øvelsene i 2004 ble gjennomført mellom bedriften RENOR og Porsgrunn kommune, og mellom Mack bryggeri og Tromsø kommune.

Fylkesberedskapsråd

Når fylkesberedskapsrådene blir øvet, er det blant annet for å sette søkelyset på Fylkesmannens samordningsinstruks. Derfor legger øvelsene opp til hendelser og situasjoner som får konsekvenser for hele fylket. I fjor var det slike øvelser i Hordaland, Finnmark, Troms, Nordland, Nord-Trøndelag, Oppland og Østfold.

Informasjon og samfunnskontakt

DSB utarbeidet i fjor en kommunikasjonsstrategi der hovedmålsettingen er økt kjennskap for og legitimitet til den nye etaten. Hjemmesiden ble omstrukturert og fikk nye grafisk utforming i tråd med profilen. DSB har en ordning med medievakt og -kontakter. Av andre konkrete oppgaver og aktiviteter der informasjon og samfunnskontakt er tillagt stor vekt nevnes Aksjon Boligbrann, Brannvernuka og Eldar og Vanja, samt til Triplex-øvelsen og Barents Rescue. DSB har også gitt ut en rekke fagblad og tidsskrifter.

DSB skal spille andre gode. Derfor gjennomføres det øvelser med departementer og andre myndigheter.

Øvelsene foregår enten som diskusjonsøvelser, stabsøvelser eller som operative øvelser. Alle våre øvelser tar utgangspunkt i disse suksesskriteriene for krisehåndtering:

- Lederrollen
- Ansvar og roller
- Informasjonsstrategi
- Varslingsrutiner
- Omsorg for rammede og pårørende
- Koordinering
- Fullmakter og budsjett
- Overgang til normalsituasjon

Kommuneledelsen

Primært øver kommunene seg selv med bistand fra fylkesmennene. I særskilte tilfeller kan DSB

Langt mer enn brannslukking

Felles utnytting av ressurser og en solid kvalitetsøkning er målsettingen når flere av Hedmarks kommuner går sammen i et interkommunalt brann- og redningsvesen 1. juli i 2005. Omorganiseringen medfører samtidig at brannvesenet vil få en mer aktiv rolle i kommunenes risikoplanlegging.

Brannvesenet i de tre kommunene Elverum, Trysil og Våler har samarbeidet tett i flere år, og for tre år siden begynte tanken om et mer formelt interkommunalt brann- og redningsvesen å ta form. I år blir det en realitet. Også Engerdal kommune har trådt inn i samarbeidet, og flere ventes å bli med på sikt. Hovedmålsettingen er ikke å spare penger, men å få en kvalitetsøkning gjennom felles utnyttelse av ressursene.

Større faglig forum

- Hos oss er arealene store, samarbeidet øker nærheten til publikum og har utelukkende brukerfokus. Vi visker ut alt som heter kommunegrenser; nærmeste brannkorps rykker ut. Gjennom det interkommunale samarbeidet får vi også et betydelig større faglig forum. De enkelte brannvesen besitter ulik spesialkompetanse. Denne kompetansen får nå hele distriktet nytte godt av, påpeker Nils Erik Haagenrud som blir leder for det nyetablerte interkommunale brann- og redningsvesenet.

For brannsjefen er god beredskap ensbetydende med tilstrekkelig ressurser, kompetanse, godt forebyggende arbeid, kort innsatstid og god risikoplanlegging. - Når alle andre rømmer bygningen, skal brannvesenet inn. Da er det en fordel med godt planverk, fastslår han. Risikobildet i samfunnet endrer seg imidlertid kontinuerlig, og i dag er det langt mer enn slukking av brann som står på brannvesenets liste over arbeidsoppgaver. Oppdragsmengden har endret seg de senere årene gjennom flere utrykninger til trafikkulykker og ulike redningsoppgaver som setter krav til annen kompetanse og utstyr. De senere tids ulykker og hendelser som oppstår ved store værendringer, skogbrann, togulykker og båtforlis fordrer tett samarbeid med både Sivilforsvaret og kommuneadministrasjonen.

Bør spille en aktiv rolle

- Brannvesenet bør spille en aktiv rolle i kart-

leggingen av risiko og utarbeidelse av kommunale beredskapsplaner. Det eksisterer utrolig mange planer i en kommune, og det er ikke alltid den ene etaten vet hva den andre har gjort. Ved å la brannvesenet inneha rollen som koordinator på dette området vil kommunen få en rød tråd i forhold til risikokartlegging og beredskapsplaner, fastslår Haagenrud. I det interkommunale samarbeidet er disse oppgavene lagt til det nye interkommunale brann- og redningsvesenet.

DSB har vært en pådriver i opprettelsen av det interkommunale brann- og redningsvesenet, og mener samarbeidet er en naturlig konsekvens av den nye brann- og eksplosjonsvernloven som kom i 2002, hvor samarbeid mellom kommunene og felles utnyttelse av ressurser i forhold til beredskap er utpekt som viktige suksessfaktorer.

Foto: Fotograf Westjondet

Nils Erik Haagenrud
Leder for Midt-Hedmark brann- og redningsvesen som etableres 1. juli 2005

Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS

Flere kommuner i Hedmark har gått inn i et samarbeid om interkommunalt brann- og redningsvesen med oppstart fra 1. juli 2005. Her inngår kommunene Elverum, Våler, Stor-Elvdal, Engerdal og Trysil. Samarbeidet omfatter de lovpålagte oppgavene som er tillagt brannvesenet gjennom brann- og eksplosjonsvernloven og hvor basen for det interkommunale brann- og redningsvesenet er lokalisert på et felles beredskapssenter i Elverum.

I tillegg vil det nye interkommunale selskapet være vertskommune for 110-sentralen i Hedmark, Kjemikalievernberedskapen i Østerdal-regionen og ha ansvaret for vedlikehold av sivilforsvarsmateriellet som er lagret på senteret.

Beredskap

Mamma trengte bare å taste
nødnummeret på mobilen, så
var det noen andre som tok
seg av den store ulykken.

Jeg sov resten av turen hjem.

Håndtere

Årsmelding

04

Ved samordning av samfunnets ressurser, skal DSB bidra til en effektiv og koordinert innsats når uforutsette hendelser inntreffer. Med et solid grep om roller og ansvar, skal direktoratet sikre at det iverksettes tiltak for å opprettholde viktige samfunnsfunksjoner.

Et solid grep om roller og ansvar

Forbrukertjenester

Økende mangfold og tilbud av forbrukertjenester preget 2004, og flere ulykker understreker viktigheten av at sikkerheten til forbrukerne blir tilstrekkelig ivaretatt av de som tilbyr tjenestene. Tilbud om havrafting og bodyrafting dukket opp. Her ble det nedlagt forbud mot bodyrafting i Saltstraumen fordi DSB mente det medførte stor risiko for helseskade.

Organiserte turer og utleie av kano/kajakk er også en slik tjeneste, og her økte tallet på dødsulykker i 2004. Etter målrettet innsats over tid har nå alpinbransjen laget et internkontrollsystem tilpasset nedfartene.

Direktoratet har etablert et samarbeid med Forbrukerrådet for å samordne innsatsen slik at forbrukernes sikkerhet knyttet til produkter og forbrukertjenester blir ivaretatt.

Effektiv og koordinert innsats når uforutsette hendelser inntrer

Innenlands håndtering av flodbølgekatastrofen i Sørøst-Asia

I tillegg til at Sivilforsvaret deltok med mannskaper og utstyr på norske flyplasser, anmodet DSB alle landets fylkesmenn om å ivareta samordningsansvaret knyttet til blant annet informasjonsbehov og generell krisehåndtering i forbindelse med at de berørte etter hvert kom tilbake til sine hjemkommuner.

Fylkesmennene bidro til at samordningskanalen for varsling og rapportering raskt ble etablert og driftet på en betryggende måte. Varsling og rapportering ble gjennomført etter etablerte rutiner og retningslinjer. Det er også DSBs inntrykk at beredskapen i kommunene fungerte godt og at fylkesmannens veilednings-, tilsyns-

og øvingsaktivitet i kommunene har vært en viktig forsterkning for nødvendig beredskap.

Av konkrete aktiviteter knyttet til hjemkomsten kan nevnes timer med fastlegen, tett samarbeid mellom trygde- og sosialkontor, beredskap for langvarige behov for tjenester, involvering av familievernkontorene samt oppfølging av spesialisthelsetjenesten.

Foto: DSB

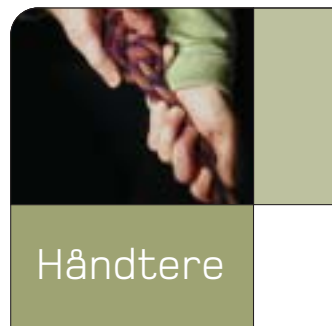
På slutten av året berørte flodbølgekatastrofen i Sørøst-Asia også mange mennesker i Norge.

Lokalt samarbeid

Det lokale samarbeidet mellom sivilforsvarsdistriktene, nødetatene og andre beredskapsaktører er i meget positiv utvikling. Dette gjelder også innenfor øvelsesvirksomheten. Flere steder er det etablert formaliserte samarbeids-/beredskapsutvalg hvor ulike sider ved samarbeid drøftes. Dette er positive bidrag til økt samhandling og vil gi til økt interesse og forståelse for samvirke og øvelser med lokal redningssentral (LRS).

En betydelig del av Sivilforsvarets ordinære øvingsaktivitet i 2004 har vært samvirkeøvelser hvor alle nødetatene har deltatt. I enkelte tilfeller gjelder dette også øvelser der LRS er etablert.

Direktoratet har sørget for at brannvesenene har oppnevnt faste representanter og stedfortredere til de nye lokale redningssentralene.

Håndtere

FIG-virksomheten

Sivilforsvarets fredsinnsettsgrupper (FIGene) kan ved behov rekvireres av politi/lensmann, brannvesen og helsevesen i kommunen. Siste år bisto de i 278 ulike innsatser. FIG-innsatsene de tre siste årene fordeler seg på følgende hendelser:

Hendelse	2002	2003	2004
Skogbrann	46	71	32
Andre branner	47	58	40
Flom-orkan	13	25	16
Oljevern	0	0	2
Ulykker	11	18	35
Leteaksjoner	118	117	140
Beredskap/ Materiellbistand	9	4	6
Diverse	33	27	7
SUM	277	320	278

En betydelig del av Sivilforsvarets øvingsaktivitet i 2004 har vært samvirkeøvelser hvor alle nødetatene har deltatt.

Samordne samfunnets ressurser

Ny styrkestruktur

Stortinget har vedtatt at Sivilforsvaret skal videreutvikles for effektivt å støtte nød-etatene. Styrkestrukturutvalget la fram sin rapport i slutten av 2004, og foreslår å redusere mannskapsstyrken fra 52 300 til 16 800 – som organiseres i innsatsgrupper på tre operative nivåer for ulike arbeidsoppgaver. Det vil være nødvendig med investeringer i nytt materiell og nye kjøretøyer, men over tid vil det totalt sett bli mindre materiellomfang. Innstillingen er et sentralt strategidokument, som etter offentlig høring skal behandles i direktoratet og departementet.

Ny sivilforsvarslov

Sivilforsvarsloven fra 1953 er endret flere ganger, og behovet for en ny lov ble sist omtalt i forbindelse med opprettelsen av DSB og omorganiseringen av Sivilforsvaret. Et utvalg bestående av representanter fra departementet, DSB og Næringslivets sikkerhetsorganisasjon startet arbeidet mot slutten av 2004 og skal ha klar et utkast til ny lov innen 1. desember 2005. Av mandatet fremgår at den nye loven skal legge grunnlaget for at Sivilforsvaret videreutvikles som statlig forsterkningsressurs ved større hendelser i fred, krise og krig – i tett relasjon til andre redningsressurser. Tjenesteplikt, ansvars- og oppgavefordeling i forhold til kommunene, forvaltning av tilfluktsrom, krigsutflytting og evakuering og dessuten sikkerhetsbestemmelser for sivilforsvarspersonell er blant flere forhold det skal ses nærmere på. Lovutvalget skal også vurdere gjeldende bestemmelser om utvidet egenbeskyttelse og industrivern, og hvorvidt det i den nye sivilforsvarsloven skal tas inn en hjemmel for kommunal beredskapsplikt.

Stortinget vedtok i 2004 at Sivilforsvaret skal videreutvikles for effektivt å støtte nødetatene.

Når krisesituasjonene oppstår

Samhandling og enighet om felles mål er de to viktigste elementene for riktig håndtering av en krisesituasjon ifølge Geir Gudmundsen, visepolitimester i Hordaland.

- Det er ikke mulig å ha en egen etat som rykker ut og løser store kriser, men ellers ligger stille. Vi er avhengig av at forskjellige etater går inn i redningsarbeidet, og at hver og en av disse kjenner sine oppgaver. Derfor er samvirkeprinsippet avgjørende når en krise skal håndteres, sier han.

Bedre til å løse krisen

Visepolitimesteren er ikke i tvil om at den som løser oppgavene til daglig også er den beste til å løse den i en krisesituasjon.

- Brannmannskapet er drillet i å slukke brann. For ambulanspersonalet er utrykning ved trafikkulykker nærmest en dagligdags affære. Polititjenestemannen vet å holde ro og orden i uoversiktlige situasjoner. Likevel er det viktig at den enkelte har trent på sine spesielle oppgaver, og ikke minst at det øves på samhandlings-situasjoner de forskjellige etatene imellom, understreker han, og legger til at vi faktisk er ganske dyktige på dette her i landet; å la være å ri prinsipper, å lytte til råd underveis og evaluerer i etterkant. Stort sett er også den nødvendige høyde under taket til stede.

Rocknesforliset

Som leder for Lokal Redningsentral under blant annet Rocknesforliset har Gudmundsen høstet mye nyttig erfaring. Jevnlige møter på beredskapssiden mellom nødsentralene og de kollektive redningsledelsene er helt avgjørende for å få den nødvendige samhandling, mener Gudmundsen.

- Rollene må avklares. Vi må møtes, bli kjent med hverandre og se at vi har felles mål. Vi må vise raushet overfor andres kompetanse og sammen diskutere hvordan vi kan bli enda bedre. Faste arenaer hvor vi møtes er viktig for å få dette til, fastslår han.

En viktig del av krisehåndteringen er kommunikasjon overfor publikum og media. Har du en krise og klarer å løse den, men ikke klarer å løse mediesituasjonen, har du likevel en krise, ifølge Gudmundsen. - Hvis media ikke får den informasjon de trenger fra de som driver krisehåndte-

ringsarbeidet er sannsynligheten stor for at de ikke sitter på riktig informasjon. Derfor må vi ha et system for mediehåndtering og møte media tidlig i prosessen, sier han, og innrømmer at dette er et område hvor de selv har et forbedringspotensiale.

Foto: Privat

Geir Gudmundsen
Visepolitimester i Hordaland

"Ingen er best på alt, men vi er alle gode på våre områder. Derfor har lederen for Lokal redningsentral i Hordaland klokkeetro på samhandling og åpne dører når en krisesituasjon oppstår."

Redningstjenesten

Redningstjenesten er den offentlig organiserte virksomhet som utøves i forbindelse med øyeblikkelig innsats for å redde mennesker fra død og skader som følge av akutte ulykke- eller faresituasjoner, og som ikke blir ivaretatt av særskilt opprettede organer eller ved særlige vedtak. Den grunnleggende idé for redningstjenesten er at alle ressurser i landet som er egnet til akuttinnsats for å redde liv, stilles til disposisjon i den offentlig koordinerte redningstjeneste.

Hovedredningsentralene (HRS)

Hovedredningsentralene har det overordnede operative ansvar ved søk- og redningsaksjoner. Den operative koordinering av aksjoner, skjer enten direkte fra en av to HRS lokalisert i Bodø og på Sola ved Stavanger, eller gjennom en av de 28 lokale redningsentralene. Ansvarsområdet mellom HRS Nord-Norge og HRS Sør-Norge deles på 65 grader nord – langs grensen mellom Nord-Trøndelag og Nordland fylke.

Lokal redningsentral (LRS)

Med LRS menes det ledelses- og koordineringsapparat som iverksettes ved politidistriktet i forbindelse med en redningsaksjon. Politimesteren kan avpasse apparatets størrelse etter situasjonen. Hver LRS består av en redningsledelse med politimesteren som leder.

Internasjonalt arbeid

DSB har et stort og bredt samarbeid i ulike internasjonale fora innen våre fagområder. De viktigste internasjonale fora er FN, EU, NATO og OECD. Direktoratet deltar i gjennomføringen av EUs samordningsmekanisme for sivil krisehåndtering og i gjennomføring av EUs handlingsprogram for sivilt beredskap.

Gjennom EØS-avtalen har direktoratet ansvaret for oppfølging av en rekke direktivområder. Dette gjelder blant annet innen elsikkerhet, produktsikkerhet, transport av farlig gods, trykkpåkjent utstyr og storulykkesområdet (Seveso II-direktivet). Her er det viktig at direktivene implementeres på en hensiktsmessig måte i norsk lovgivning, og at det samtidig jobbes aktivt for å ivareta norske interesser internasjonalt. For alle produktdirektivene er oppfølging gjennom markedskontroll, samsvarsvurdering og CE-merking sentrale elementer. Direktoratet prioriterer deltakelse i internasjonalt standardiserings- og normarbeid der dette er viktig i forhold til etatens fagområder. Slikt arbeid prioriteres særlig innen elsikkerhetsområdet.

DSB er Norges representant i FNs komité for transport av farlig gods på vei og jernbane. Implementering av endringene i de internasjonale konvensjonene og avtalene for transport av farlig gods på vei ADR og jernbane RID har vært prioritert i 2004. Et utviklingstrekk i både EU og FN er mer oppmerksomhet på "security"-forhold, noe som også vil få innvirkning på innholdet i det norske regelverket. DSB ivaretar Norges deltakelse i SCEPC (NATOs seniorkomité for sivil beredskap), og representerer Norge i OECDs arbeid knyttet til forebygging av ulykker innen kjemisk industri.

Barents Rescue 2005

Barents Rescue 2005 (BR05) er en øvelse som gjennomføres i september 2005, men planleggingen begynte for halvannet år siden. Initiativet til øvelsen ble tatt av statsministrene for landene som inngår i Barentssamarbeidet – Russland, Sverige, Finland og Norge.

Årets øvelse inngår i en serie av øvelser som skal rotere mellom Sverige, Norge, Finland og Russland. Øvelsen gjennomføres i hovedsak i Porsanger og Nordkapp kommuner. Her er det krevende klimatiske forhold, lange avstander og begrenset infrastruktur.

Øvelsen har en sivil-militær karakter, og det legges stor vekt på samarbeidet mellom sivile og militære organisasjoner.

Dette er den største øvelsen under sivil ledelse noen sinne i Norge. En rekke land og etater, i tillegg til de som er nevnt over, skal delta og DSB har koordineringsansvaret for planlegging og gjennomføring av øvelsen.

Foto: DSB

Foto: DSB

– Det er mye øvelse i selve planleggingsprosessen, sier Ragnar Bøe, øvelsesleder for Barents Rescue i DSB.

– Alle deltakende land, etater og organisasjoner er også med i planleggingen slik at de får et sterkt eierskap til øvelsen.

Stående beredskap i regi av FN

DSB har gjennom Sivilforsvaret et samarbeid med Utenriksdepartementet om en stående beredskap for humanitær innsats i regi av FN. I løpet av siste år har det i denne sammenheng vært innsatser i Iran, Haiti, Sudan, Thailand og Indonesia.

Norge er en viktig aktør internasjonalt ved humanitære katastrofer. Ifølge UD's seksjon for humanitære spørsmål er Norge i stand til å reagere raskt når situasjonen krever det, fordi vi har store og fleksible budsjetter og dessuten løpende og uformell kontakt med FN.

Forsyningsstøtte

Norges bistår i slike katastrofer med personell og forsyningsmessig støtte til ulike hjelpeorganisasjoner. I løpet av 24 timer kan Norwegian Support Team rykke ut for å sette opp og drifte teltleire som base for feltarbeidere i ulike oppdrag. I tillegg kommer Norwegian UNDAC Support, der primært IKT-spesialister reiser ut på oppdrag enkeltvis for å støtte FN-team ved katastrofevurderinger.

IKT-eksperter

De ulike partene i en slik katastrofe har spesialisert seg på hva de kan bidra med i en førsteinnsats når noe skjer, og at hver enkelt gjør det de er gode på.

Mens Røde Kors er gode på medisinsk nødhjelp, har Kirkens Nødhjelp spesialisert seg på vann- og sanitærinnsatser – og DSB og Sivilforsvaret på IKT-eksperter og et skreddersydd konsept der et støtteteam rykker ut og setter opp en leir for hjelpearbeidere fra FN. Her tilbys det overnatting på felt-senger i separate sovekabiner, kjøkken, spiserom, kontor, møterom og sanitærfasiliteter. På denne måten "hjelper de hjelperne", slik at disse kan utføre det arbeidet de er sendt ut for å gjøre.

Profesjonelt opplegg

Det er et meget profesjonelt opplegg med hensiktsmessig utstyr og kompetente folk, som stadig etterspørres av FN. Norwegian Support Team har vært satt i innsats en rekke ganger og erfaringene og tilbakemeldingene er svært gode.

Materiellet ligger lagret ved Sivilforsvarets beredskaps- og kompetansesenter på Starum utenfor Gjøvik, der det klargjøres og hvor mannskap på DSBs

beredskapsliste kalles inn når det innløper oppdrag fra FN. I løpet av 2004 har det vært flere slike oppdrag i forbindelse med katastrofer som har preget nyhetsbildet verden over.

Sivilforsvaret har et skreddersydd konsept der et støtteteam rykker ut og setter opp en leir for hjelpearbeiderne fra FN.

Bam i Iran og flodbølgekatastrofen i Sørøst-Asia

Etter jordskjelvet i Iran julen 2003 var Norwegian Support Team i Bam i tre måneder, først til støtte for den norske rednings- og søkegruppen NORSAR og deretter med oppsetting og drifting av en innkvarteringsleir for opptil 40 hjelpearbeidere fra ulike FN-organisasjoner. Teamet besto av seks personer med 15 tonn med utstyr. Ved avslutning av oppdraget ble utstyret overlatt til lokale myndigheter.

Erfaringene kom godt med ved jordskjelvet og flodbølgekatastrofen som rammet en rekke land i Sørøst-Asia annen juledag 2004. Norwegian Support Team med sju personer og 55 tonn utstyr ble i løpet av nyttårs helgen sendt til Aceh-provinsen på Sumatra, der det i et samarbeidsprosjekt i regi av FN ble etablert en leir for innkvartering av 90 hjelpearbeidere – de fleste engasjert i matdistribusjon for World Food Programme. Senere ble det sendt et team på sju personer og 35 tonn utstyr for etablering av enda en leir for 30 hjelpearbeidere i Calang 12 mil lenger syd.

To store tverrsektorielle prosjekter

Nytt nødnett til nød- og beredskapsenheter

Som nasjonal fagmyndighet på brannvernområdet har DSB i 2004 arbeidet for fullt med å tilrettelegge for innføring av nytt nødnett for landets kommunale og interkommunale brannvesener. Sammen med ressurspersoner fra brannvesenene og landets 110-sentraler, har DSB sørget for at deres interesser er ivaretatt. I tillegg har direktoratet bidratt med aktiv utadrettet informasjonsvirksomhet om nytt nødnett i ulike sammenhenger, for eksempel på den årlige 110-konferansen.

Ferdigstillelse i 2009

Stortinget vedtok 2. desember 2004 en strategi for etablering av et landsdekkende digitalt radionettverk for nød- og beredskapsenheter. Første utbyggingstrinn omfatter seks politidistrikter og 54 kommuner, og fem 110-sentraler. Investeringene er på 3,6 milliarder kroner, der første utbyggingstrinn utgjør 600 millioner kroner. Planlagt ferdigstillelse av et landsdekkende nett er 2009.

37 000 radioer

Et landsdekkende system i Norge krever utplassering av nytt utstyr i et stort antall telerom, antennemaster og tunneler. Nytt utstyr skal også inn i alle nødalarmeringsentralene, akuttmottak i sykehus, legevaktsentraler, brannstasjoner, politistasjoner og lensmannskontorer. Det skal anskaffes omkring 37 000 radioer, både kjøretøymonterte og håndholdte, til kjernebrukerne i nødnettene. I tillegg til daglige operative utfordringer, har nød- og beredskapsenheter behov for et nytt radiosamband for håndtering av større, komplekse ulykker, naturkatastrofer, stadig tyngre organisert kriminalitet og mulige terroranslag.

Avlyttingssikkert

De viktigste samfunnsmessige virkningene av det nye nødnettet er at det vil være avlyttingssikkert, gi bedre dekning innendørs og bedre talekvalitet fordi bakgrunnsstøy fjernes. Videre vil det gi mulighet for dataoverføring, etablering av felles sambandsgrupper for politi, brann og helse, toveis kontakt med deltidsbrannmannskaper, overføring av EKG/fjernovervåking og totaloversikt over biler og personell.

Beredskap mot masseødeleggelsesmidler

DSB ledet arbeidet med Nasjonal rammeplan mot masseødeleggelsesmidler. Målsettingen er at den skal gi en overordnet oversikt over ledelses- og samordningsmekanismer, ansvarsforhold og innsatsressurser i forhold til beredskapen mot masseødeleggelsesmidler.

“Faggruppen for beredskap mot masseødeleggelsesmidler” er senere etablert, og ledes av DSB. Målsetting med gruppen er at den skal utvikles til å bli den viktigste nasjonale tverrfaglige arenaen for å håndtere oppgaver knyttet til masseødeleggelsesmidler.

Samordner ressursene

DSB bidrar til samordning av rednings- og beredskapsressursene ved å ha oversikt over beredskapen mot masseødeleggelsesmidler, og ved å anbefale hvordan nød- og beredskapsenheter skal samhandle i situasjoner der masseødeleggelsesmidler er benyttet. DSB er videre en sentral aktør når det gjelder planlegging og gjennomføring av, samt bidra til, øvelser som sørger for at krisehåndteringsevnen styrkes lokalt, regionalt og nasjonalt.

Definerte oppgaver

Personell fra brannvesenet som er utstyrt med røykdykkerutrustning eller kjemikaliedykkerutrustning er de første som har mulighet for å utføre redningsoppdrag inne i et område der masseødeleggelsesmidler er benyttet/har sluppet ut. Sivilforsvaret skal kunne utføre definerte oppgaver knyttet til deteksjon (radioaktivt materiale) og rens (de etablerte renseenhetene), i tillegg til at personell og utstyr kan stilles til rådighet for redningsapparatet i de situasjonene der det er behov for utholdenhet, volum og tverrfaglig kompetanse. I tillegg bidrar DSB til utvikling av ulike typer beslutningsstøtteverktøy for nødnettene, og opplæring i samvirke mellom nødnettene generelt, og av personell fra brannvesenet og Sivilforsvaret spesielt.

Masseødeleggelsesmidler er en fellesbetegnelse for radiologiske, biologiske og kjemiske stoffer som har potensial for å forårsake skade på mennesker eller tap av menneskeliv i stort omfang, store materielle ødeleggelser, samt ødeleggelse av infrastruktur.

Personalpolitiske utfordringar under omstilling

Når verksemdar vert slått saman, er det å skape ein felles kultur ei utfordring, og det er sett i gong ein verdiprosess i verksemda. Verdigrunnlaget vil leggje føringar for vår HR-strategi og organisasjonsutvikling framover.

Sivilforsvaret sin nye organisasjon med 20 distrikt vart etablert januar 2004. Dette var ein nedgang frå 43 tenestestader og det vart tilsett nye leiarar ved alle kontor. I løpet av året vart talet på tilsette i Sivilforsvaret redusert med 55 årsverk, noko som vart gjort ved naturleg avgang dei fleste stader.

Nytt hovekontor i Tønsberg

I desember 2004 flytta hovudkontora inn i nye lokale i Tønsberg. Omstillinga har gjeve spesielle utfordringar i forhold til blant anna å halde på eksisterande og erstatte tapt kompetanse. Det har vore viktig å leggje til rette for fleksibilitet og en verkemiddelpakke slik at det vart mogleg for tilsette å halde fram med arbeidet sitt i DSB. Ved hovudkontoret er det gjeve tilsegn om nærare 40 pendlaravtaler, seks flyttestønader og gitt lønstilskot til personar med nøkkelkompetanse. Dette er eit viktig bidrag til at over 40 prosent av dei tilsette frå Oslo framleis er i organisasjonen etter flyttinga.

Talet på tilsette

Ved utgangen av 2004 var det 669 tilsette i verksemda, fordelt på 604 årsverk. Turnoveren var på 12,6 prosent og det har vore gjort nærare 50 nytilsetjingar. I tillegg til alt det praktiske ved mange nytilsetjingar og avslutningar av arbeidsforhold, har det vore fokus på dei nytilsette. Det har vore viktig å gje dei ein god start på arbeidsforholdet og ein god grunnkompetanse. På hausten vart det gjennomført to samlingar for nytilsette der informasjon og kunnskap om direktoratet var tema.

Kompetansebehov

Alderssammensetning og utløp av verkemiddelavtalar vil på litt sikt, og med stor sannsynlighet, føre til eit kompetansetap, samtidig med et høgt krav til produktivitet og effektivitet. Heilskapleg planlegging, styring av kompetansebehov og bruk av ulike verke-

middel for å dekkje desse vert svært viktig. Spesielt vil det å ha en heilskapleg og fleksibel tenking rundt kompetanseutvikling og rekruttering vere viktig, og vil verte via særskilt merksemd i tida som kjem.

Arbeidsmiljø

Direktoratet har ein avtale om Inkluderende Arbeidsliv (IA) for heile verksemda. I tillegg skal kvar einskild tenestestad utarbeide handlingsplan tilpassa lokale forhold. Handlingsplanen skal lagast blant anna i samarbeid med lokal IA-rådgiver ved trykdeetaten sitt Arbeidslivssenter.

Vernetenesta i verksemda er omorganisert ut frå nye behov. Kvar tenestestad har eige verneombod i tillegg til hovudverneombodet. Større tenestestader har og organisert arbeidsmiljøutval.

Sjukefråveret har, trass omstilling, hatt ein svak nedgang. Fram til 3. kvartal 2004 var det legemeldte fråveret på 5,7 prosent, medan tilsvarande tal for 2003 var 6,2 prosent. Direktoratet vil halde fram med arbeidet for å redusere sjukefråveret ytterlegare.

Likestilling

I omstillingsprosessane vart det tilsett nye leiarar både i direktoratet og i sivilforsvarsdistrikta. På avdelingsdirektørnivå er halvparten kvinner, medan det er 29 prosent på mellomleiarnivå. Av distriktsjefane i Sivilforsvaret er det to kvinner (10 prosent). Det har vist seg å vere ein utfordring å få kvalifiserte kvinner til leiarstillingane i Sivilforsvaret.

Lønsmessige har DSB ikkje store ulikskapar mellom kjønn i ulike stillingskategoriar, men kvinnene dominerer i lavtlønskategoriane. Totalt utgjør kvinner 39 prosent av arbeidsstokken, og mennene 61 prosent. Dette er som i 2003.

Tall og fakta

Utgifter	Regnskap 2004	Regnskap 2003*	Regnskap 2002*
Driftsutgifter	506 715 695	523 653 127	457 464 747
Spesielle driftsutgifter	1 729 980	1 412 636	1 102 694
Større utstyrsanskaffelser **		2 470 000	58 430 344
Flyttekostnader	19 500 000		
Overføringer til private	4 703 000	4 545 250	4 438 370
	532 648 675	532 081 013	521 436 155
Inntekter			
Avgifter/gebyrer	93 536 980	93 605 353	87 694 790
Diverse inntekter	30 486 759	30 689 662	32 342 855
Refusjoner m.m.	15 960 767	15 957 925	13 591 735
	139 984 506	140 252 940	133 629 380

* Oppstillingene viser summerte tall for de sammenslåtte etater.

** Utgiftsposten større utstyrsanskaffelser er for 2004 innarbeidet i driftsutgifter.

Disponibel bevilgning for 2004 var 534,9 millioner kroner. Tilsvarende tall for 2003 utgjorde 548,8 millioner kroner. Differansen mellom disponibel bevilgning og regnskapsførte utgifter utgjør 2,3 millioner kroner og overføres til kommende år.

Utgifter

Bevilgningen har gått til dekning av alle ordinære driftsutgifter for direktoratet med underliggende driftsenheter. I desember flyttet direktoratet inn i nye kontorlokaler på Kaldnes i Tønsberg. Flytting og klargjøring av kontorbygget har medført ekstraordinære kostnader. Disse kostnadene er delvis dekket av særskilt bevilgning på 19,5 mill kr. Utgiftene knytter seg hovedsakelig til bygningsteknisk tilpasning, kontorinnredning, IKT-investeringer og personalrelaterte kostnader samt selve flytteprosessen. Direktoratet har også hatt noen ekstra kostnader siden hovedkontoret siste år har vært lokalisert både i Oslo og Tønsberg.

Innsatsområder har vært øving av mannskaper i Sivilforsvaret, tilsyn med risikofylt industri, internasjonalt arbeid herunder standardisering og regelverksutvikling samt informasjonsvirksomhet.

Statens tilskudd til private og frivillige organisasjoner utbetales over direktoratets budsjett. Utbetalingene går til arbeid med brann- og elsikkerhet og til bidrag for å styrke samøvelser som en del

av rednings- og beredskapsfunksjonen i fredstid.

Direktoratet administrerer skogbrannberedskapen som utføres med helikopter. Været sommeren 2004 var tørt i perioder, men fuktige perioder resulterte i at naturen ikke tørket ut slik at skogbrannfaren økte ut over det normale. Det oppsto kun noen mindre branner der skogbrannhelikopteret ble satt inn. Sist sommer må ansees et av årene med de laveste tap som følge av skogbranner.

Avgifter/gebyrer

Direktoratet krever inn avgift til dekning av utgifter i forbindelse med de virksomheter som er underlagt tilsyn. Avgiftsgrunnlaget er tilvirkning og omsetning av petroleumsprodukter og sprengstoff/krutt samt, ilandføring av petroleumsprodukter fra sjøområdene. Det kreves i tillegg avgift for tilsyn med elektriske anlegg og utstyr blant annet på landanlegg, skip og somatiske sykehus.

Diverse inntekter

Direktoratets skoler tilbyr kurs og øvelsesvirksomhet i konkurranse med andre aktører i markedet på rednings- og beredskapsområdet. I tillegg leies ut utstyr og drives forpleining i tilknytning til denne virksomheten. Utleie av sivilforsvarsanlegg, seminar og konferansevirksomhet samt utleie av personell utgjør også deler av de samlede inntekter.

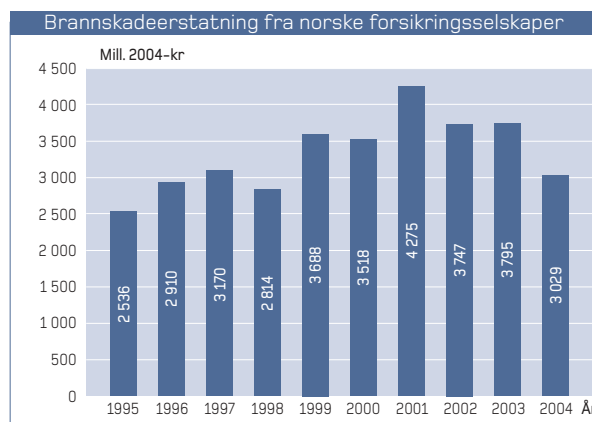
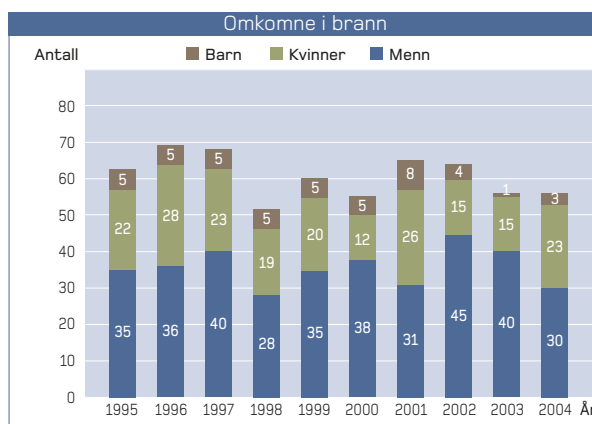
Brann- og uhellsstatistikk

Brann- og uhellsstatistikken for 2004 viser at 56 personer omkom i 52 dødsbranner. Dette er det samme antallet som året før. Gjennomsnittet for siste halvdel av 1990-tallet (1996-2000) er 61 omkomne og tallet for siste femårs periode (2000-2004) er 59. Av de omkomne i 2004 var 30 menn, 23 kvinner og 3 barn. De fleste, 54 personer, omkom i bygningsbranner. Det er ikke registrert branner med flere enn to omkomne.

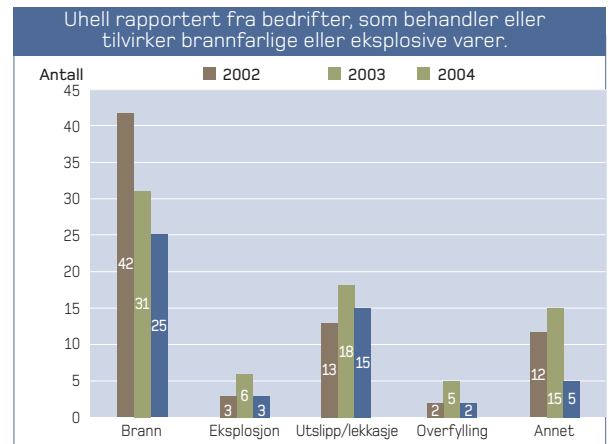
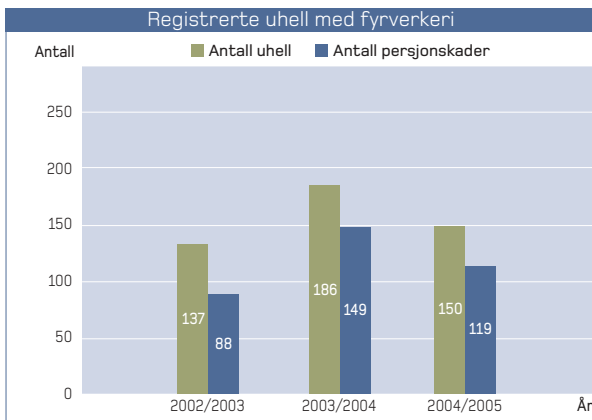
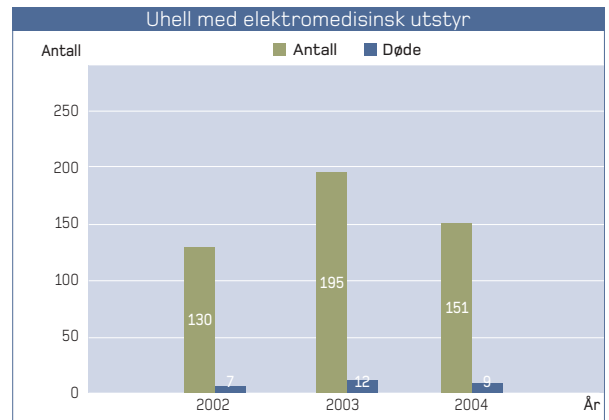
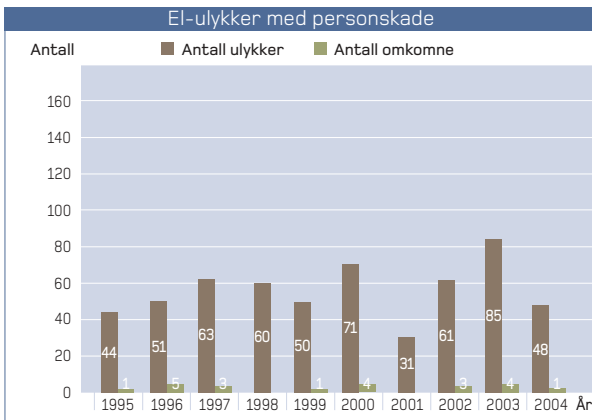
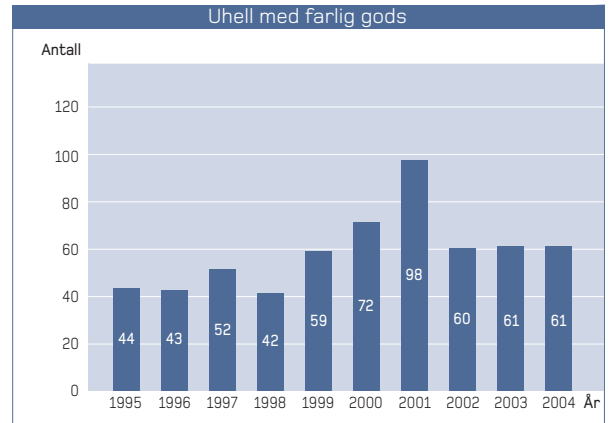
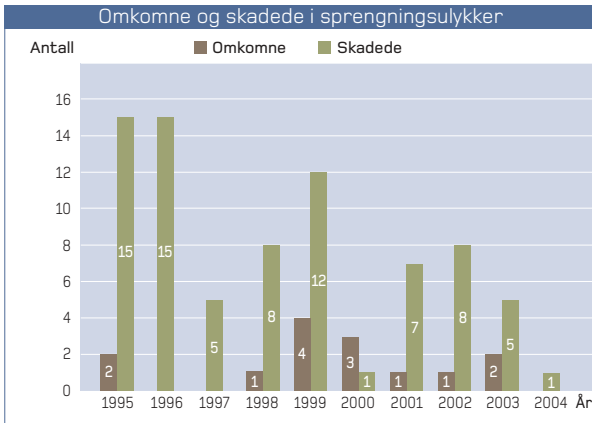
DSB har pr 19. april 05 mottatt brannårsak for 34 av de 52 dødsbrannene, og det vil ennå ta noe tid før alle brannene er ferdig etterforsket. I de brannene der bannårsak er klarlagt ser vi at de fleste har oppstått pga tørrkoking på komfyr og bar ild. Kommunale og interkommunale brannvesen innrapporterte utrykninger til 2 622 bygningsbranner i 2004, en nedgang på 12 prosent sett i forhold til året før. Nedgangen er å finne i alle bygningskategorier. Gjennomsnittet for de siste fem årene (2000-2004) er 2 933.

Tall fra Finansnæringens hovedorganisasjon viser at norske forsikringsselskap i 2004 utbetalte tre milliarder kroner i brannerstatninger. Dette var en nedgang på ca 20 prosent sett i forhold til 2003 og over 26 prosent i forhold til 2001. Det er nedgangen i de største brannene som bidrar mest til den kraftige nedgangen i fjor.

Se oppdatert og utfyllende statistikk på www.dsb.no

Brann- og uhellsstatistikk

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Rambergveien 9
Postboks 2014
3103 Tønsberg

Telefon: 33 41 25 00
Telefaks: 33 31 06 60

postmottak@dsb.no
www.dsb.no

